

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs IV. Vtrum Angeli differant specie. artic. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

excedunt, quoad magnitudinem, corpora corruptibilia, quatuor videlicet elementa: sic etiam consonum sit rationi, ut inter reliquas species, illa, quae immateriales sunt, quaeque ceteras omnes nobilitate excedunt, quasi sine comparatione superent quoad multitudinem species materiales & corporeas. Et verò ratio solum probabilis, congruentiam ostendens, ut Deus sua libertate ac sapientia id ita constituerit ac fecerit. Ea autem ita explicata, cessant multae obiectiones, quae contra eam poterant cum Durando in 2. dist. 3. q. 4. adduci, ut de auro & gemmis, quae longè excellentiores sunt ferro & lapidibus, & tamè in minori quantitate sunt condita, &c.

Obiectio 3. Adhuc tamen contra eam eo modo explicatam obicit aliquis. Aquam esse nobiliorem terra, & tamen videri minorem terrâ, cum mare in cavitatibus quibusdam terrâ contineatur, vnaque cum terra efficiat vnam sphaerâ, ut in tractatu de opere sex dierum ostendemus. Item sol nobilior videtur quàm orbis Martis, & quàm ceteri superiores orbis: ergo ratio illa est nulla, etiâ si de solis corporibus simplicibus, ex quibus hoc vniuersum constat, intelligatur.

Solutio 1. Ad hæc argumenta licet possit dici D. Thomam non comparasse singula corpora simplicia inter se, sed totam sphaeram corporum incorruptibilem cum tota sphaera corporum corruptibilem, esto tamen propositio D. Thomæ intelligenda sit vniuersim de partibus omnibus, & singulis, ex quibus integratur hoc vniuersum, dicendum est, intelligendâ esse per se: per accidens verò, quando aliud postulat finis ad quem conditum est vniuersum, posse deficere, quantum finis ipse vniuersi postulat. Quare quia necesse fuit terram esse discooperatam aquis ad procreationem viuientium, quæ gignuntur super terram, ac proinde aquam contineri in cavitatibus terræ, inde per accidens est effectum, ut aqua esset minor, quàm terra: cum tamen longè maior esset futura, si, ut postulat ipsius natura, operiret totam terram, elementatam in eo situ & quantitate essent constituta, quæ natura cuiusque postulat. Quia etiam sol (qui præcipuam habet influentiam in hæc inferiora) nò longè distare debebat ab his inferioribus, ut sua influentia potentius ea attingeret: inde etiam per accidens effectum est, ut contineretur intra alios orbis ipso ignobiliore, ac proinde esset minor illis.

Alia solutio. Aliter responderi possit ad eadem argumenta. Ad primum quidem, aquam, etiam in ea quantitate & situ, in quo ad finem vniuersi constituta est, esse maiorem terrâ, si attendatur, non solum ad aquas maris, lacuum, paludum, & fluuiorum, sed etiam ad ingetem illam aquam copiam, quæ in terra tamquam in spongia infusa per eiusdem meatus, & cauernas fluit, amplissimisque visceribus continetur.

Secunda. Ad secundum verò orbis, sole superiores, esse ipso nobiliores, ut D. Thomas, iuxta Aristotelem eo loco, affirmat 12. Metaph. textu 44. Consonat etiam Aristoteles 2. de celo textu 62. vbi primum mobile (quod credidit esse cælum stellarum) asseuerat esse omnium nobilissimum, & ob id vnicam tantum habere rationem.

DISPUTATIO II.

Vtrum Angeli sint in maiori numero, quàm homines qui sunt, fuerunt, & erunt.

Pars, quæ affirmat, suaderi potest, quoniam Angeli custodes sunt ex infimo ordine, ut communiter dici consuevit: vnusquisque autem homo habet suum Angelum custodem, nec dicendum videtur, vnum & eundem Angelum successu temporis

A habere custodiam plurium hominum, quasi post vnus mortem suscipiat custodiam alterius: tum ne dicamus singulos Angelos perpetuè à principio vsque ad finem mundi esse in continua custodia: tum vel maximè, quoniam in die iudicij vnusquisque Angelus solum habebit curam congregandi ad resurrectionem cineres vnus dumtaxat hominis sibi in custodia traditi, illumque comitandi in iudicium.

B Adde, quòd esto admitteremus vnum Angelum custodire plures homines, adhuc super sunt octo alij chori beatorum angelorum, & demones omnes, qui videntur esse tertia pars angelorum, quos Deus creauit, iuxta illud Apocalyp. 12. de dracone, qui traxit secum tertiam partem stellarum: ergo Angeli in maiori numero sunt, quàm homines, qui sunt, fuerunt, & erunt.

C Pars verò, quæ negat, suaderi etiam potest, quoniam probabile est ex hominibus tot, ut minimum saluari, quot angeli ceciderunt, iuxta illud Psalmi 109. Impleuit ruinas. Dixi, ut minimum, quoniam licet Bernardus sermone 68. in Cantica: Augustinus vel quibus alijs, de diligendo Deo, qui alijs liber meditationum inscribitur, c. 3. & multi alij dicant, ex hominibus reparandas esse ruinas angelorum qui ceciderunt: Anselmus tamen 1. lib. Cur Deus homo c. 18. Augustinus lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 1. & in Enchiridium, c. 28. & 29. Gregorius homilia 43. in Euangelia, & multi alij affirmant, multò plures ex hominibus saluari, quàm fuerint angeli qui corruerunt, ut q. 23. a. 7. dictum est: sed plures, quàm duæ partes, imò & quàm quadraginta, hominû damnantur, si cum malis Christianis, infideles omnes computes: cum ergo sola tertia pars angelorum ceciderit, fit ut pauciores angeli, quàm homines qui sunt, fuerunt, & erunt.

D Profectò argumenta hæc rem dubiam in vtramque partem efficiunt, in reque mihi incerta nihil definire audeo. Ad argumentum ergo partis quæ affirmat, responderi potest, nullum esse absurdum si vnus angelus multos homines successiue custodiât. Ad id verò, quod de die iudicij obicitur, dicendum est, angelos bonos solum esse collecturos cineres iustorum, damnatorum verò cineres colligēt demones. In tempore autem, quod antecedit sonitum tubæ, momentumque resurrectionis, vnus angelus, aut demon, minimo negotio colligere potest cineres multorum hominum, quatumuis sint valde dispersi. Præterea dicendum est non satis constare, an tertia pars angelorum ceciderit: locus enim ille Apocalyp. varijs modis exponitur, ut q. 23. a. 7. dictum est.

E Ad argumentum verò partis quæ negat, dicendum est, locum illum Psalmi 109. exponi posse de reparandis ruinis, non quidem Angelorum qui ceciderunt, sed hominum deficientium à fide, præsertimque Iudæorum in aduentu Christi ex gentibus, quæ ceciderunt. Aliæ etiam expositiones sunt eiusdem loci. Præterea non constare, quòd tertia pars angelorum corruerit, ut ex varijs alijs expositionibus eiusdem loci quas q. 23. ex parte retulimus est manifestum.

F Solutio argum. negantis.

Pars opposita.

Explicatio questionis difficultis & incerta. Solutio argum. partis affirmantis.

Solutio argum. negantis.

D. Thomæ sententia, cuiusque fundamentum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Angeli differant specie.

SENTENTIA D. Thomæ hoc loco, & alibi est Angelos ita inter se distingui specie, ut esse nequeant multi eiusdem speciei. Eius fundamentum est, quia existimatur

sumat esse non posse in substantiis pluralitatem numericam, nisi per materiam signatam quantitate: quare cum in Angelis nec sit materia, ex qua constent, nec in quam recipiantur, eo quod sint substantiae subsistentes ac completae, colligit nullos duos Angelos esse posse eiusdem speciei infimae. Imò addit, quod esto haberent materiam quantitate non affectam, ut Auicebron, & D. Bonaventura asseruerunt, duo Angeli non possent esse eiusdem speciei, eo quod tunc principium distinctionis eorum non esset materia secundum diuisionem quantitatis (quae sola in substantiis efficit pluralitatem numericam sub eadem specie) sed secundum diuersitatem potentiariam materiae, quae efficit distinctionem specificam, ut constat in caelis qui ex parte materiae speciei distinguuntur inter se: à substantiis uero sublunariis genere subalterno distinguuntur propter diuersitatem materiae. Arbitratur D. Thomas non solum materiam horum inferiorum esse specie distinctam à materia caelorum, sed etiam materias diuersorum caelorum specie inter se distingui per habitudinem ad formas inseparabiles à materia speciei inter se distinctas, ut primo de caelo explicauimus. Certè si principia D. Thomae tum hoc loco, tum alibi, expendantur, quibus probat Angelos esse non posse eiusdem speciei, existimasse uideatur nulla ratione, etiam diuina potentia, posse esse eiusdem speciei, & in eo sensu eum intelligunt & interpretantur Caietanus, Scotus, & plerique alij. Alij ex sectatoribus D. Thomae uolunt, eum noluisse negare diuina potentia esse posse multos Angelos eiusdem speciei, sed solum iuxta principia Aristotelis, & iuxta id quod ordo uniuersi postulat, experimurque in alijs speciebus rerum, quae corruptioni obnoxiae non sunt.

Angeli plures esse possunt diuina uirtute sub eadem specie infima.

Quicquid autem sit de mente D. Thomae, sit prima conclusio in hoc articulo. Diuina potentia esse possunt Angeli multi eiusdem speciei infimae. Est communis ferè omnium, quam affirmant Alexander Alensis 2. p. q. 20. memb. 6. art. 1. D. Bonaventura in 2. d. 3. p. 2. distinctionis quaest. 1. Scotus q. 3. & 7. Durandus qu. 3. Ferrariensis 2. contra gentes, cap. 93. Capreolus in 2. dist. 3. q. 1. ad secundum Durandi contra quintam conclusionem, & plerique alij, tam ex sectatoribus D. Thomae, quam ex alijs. Probaturque potest primò, quia quod non implicat contradictionem, fieri potest diuina potentia: esse autem multos Angelos eiusdem speciei nullam inuoluit contradictionem. Quod namque ait D. Thomas, materiam signatam quantitate esse principium indiuiduationis, eamque solam esse in causa, quod substantiae multiplicentur numero, & idcirco dari pugnantia, si Angeli sint eiusdem speciei, impugnatum à nobis est 5. Metaph. ubi ostendimus, per differentias quasdam positivas, & reales, ultimòque incommunicabiles, quas Scotus haecceitates appellat, constitui ultimo indiuidua substantiarum, per easque contrahi naturas communes, reddique indiuiduas: porro eiusmodi differentias multiplicari in Angelis eiusdem speciei, nullam omnino inuoluit contradictionem.

Secundò ita conficio argumentationem: Ex eo Socrates non potest concipi uniuersaliter, nec esse quid uniuersale, quia constituitur per gradum quemdam de se incommunicabilem multis: sed si diuina potentia esse non possint multi Angeli eiusdem speciei, id quod iuxta hanc sententiam appellabitur in Angelis speciei infima, constituetur ultimò per gradum de se, diuina etiam potentia, incommunicabilem multis: ergo sicut Socrates ita est indiuiduum, ut nec sit uniuersale, nec possit concipi uniuersali-

ter, sic etiam illa species, ita erit indiuiduum, ut nec sit uniuersale, nec concipi possit uniuersaliter. Quod ergo autores huius sententiae appellant genus proximum multarum specierum Angelorum, erit speciei infimae, ac proinde dabuntur multi Angeli sub eadem specie infima, quod negant.

Tertiò, autores huius sententiae affirmant, species infimas Angelorum non reddi indiuiduas aliquo alio, sed seipsis, absque alio principio indiuiduationis, esse indiuiduas, fieri uero uniuersales per intellectum. Contra hoc in hunc modum conficio argumentationem. Quod seipso, & non propter aliquod principium indiuiduationis adiunctum, est indiuiduum, per se, & non per accidens, est singulare: quod autem per se est singulare, non potest fieri uniuersale, eo quod denudari nequeat à principio indiuiduationis: ergo quod autores huius sententiae appellant speciem infimam in Angelis, non est species, sed indiuiduum: cum ergo multa huiusmodi contineantur immediatè sub aliqua natura eis communi, ea uero non possit esse genus, sed species infima, eo quod, quae sub illa continentur, non differant specie, sed solo numero, efficitur sanè ut sub eadem specie infima Angelorum contineri possint multi Angeli solo numero inter se distincti.

Aduersus eandem sententiam pugnant tres Parisienses articuli. Nimirum octauus, cuius haec sunt uerba: *Dicere quod quia intelligentia non habent materiam, Deus non potest plures eiusdem speciei facere, error.* 96. qui sic habet: *Dicere quod Deus non potest multiplicare indiuidua sub una specie sine materia, error.* & 191. Quod forma non recipiant diuisionem nisi secundum materiam, error.

Verum aduersus nostram conclusionem obicit aliquis. Primò, quod Aristoteles 12. Metaph. textu 49. probat non esse plures numero primos motores, quoniam quae sunt numero, habent materiam, quia tamen caret primus motor: quare arbitratur omnes intelligentias inter se distingui specie, nec posse esse plures eiusdem speciei: unde sententia nostra pugnat cum Aristotele.

Secundò, indiuidua multiplicentur sub eadem specie propter conseruationem speciei, ex Aristotele 2. de anima cap. 4. text. 34. & 35. ergo quando ad conseruationem speciei satis est unum indiuiduum, ut sufficit in speciebus angelorum, non multiplicabuntur indiuidua.

Confirmatur haec ratio, quia in alijs speciebus rerum corruptionis expertium, ut in Sole, Luna, aliisque orbibus caelestibus, unum tantum est indiuiduum uniuscuiusque speciei, constans tota materia, quae forma talis speciei potest informari: ergo etiam in singulis speciebus angelorum erit unum tantum indiuiduum.

Ad primum tamen argumentum, quod contra nos positum est, dices: Mirum non esse, si ut Aristoteles circa numerum intelligentiarum errauit, ita quoque errauerit circa fundamentum illud, cui innititur, ut dicat non posse esse plures intelligentias eiusdem speciei. Nam cum existimauerit Deum agere ex necessitate naturae, si asseruisset, posse multiplicari intelligentias sub eadem specie, sanè, vel inuitus concessisset, Deum infinitas actu intelligentias produxisse, quia produxisset omnes, quae possent multiplicari, haec autem essent infinitae: id quod ne concederet, quaesiuisset uideatur effugium illud asseuerandi indiuidua non posse multiplicari, nisi per materiam, cui quadam ex parte suffragabatur experientia rerum, quae sub sensum cadunt. Autoritas uero Aristotelis, studiumque cum ipso confici-

consentiendi, videtur in eam rem adduxisse Diuum Thomam, vt eandem complecteretur sententiam, quam alioquin numquam asseruisset.

Ad 2. Ad secundum dicendum est, non illam solam esse rationem & causam finalem, cur multiplicentur indiuidua eiusdem speciei, sed, praeter eam, esse multas alias. Deus enim creare potuit multos angelos eiusdem speciei, vt illis communicaret suam beatitudinem, atque vt in eis omnibus notam faceret misericordiam & bonitatem suam: quemadmodum condidit multos homines, non tam propter conseruationem speciei, quam vt in multis sua misericordia & bonitas splenderet, splendente simul ipsius iustitia in aliis, quos propter ipsorum delicta punit.

Ad confirmationem dicendum est, propterea in illis speciebus esse vnum tantum indiuiduum, quia ad conseruationem speciei, & ad optimam constitutionem, finemque vniuersi, vnicum sufficiebat, non vero quod diuina potentia esse non possent plurima cuiusque illarum specierum. Vt enim condidit hunc mundum, & condere potuit multos alios huic perfimiles, qui constarent corporibus simplicibus eiusdem speciei infimae cum corporibus huius vniuersi.

An vero de facto sint plures angeli eiusdem speciei? Augustinus in Enchirid. cap. 58. Quid inter se distent, inquit, quatuor illa vocabula, quibus vniuersam ipsam caelestem societatem videtur Apostolus esse complexus, dicendo, siue sedes, siue dominationes, siue principatus, siue potestates, dicant, qui possunt probare quod dicunt. Ego me ista ignorare confiteor. Et de Genesi ad literam lib. 12. cap. 29. Potest, inquit, fieri, vt etiam in spiritalibus (id est, non solum in caelis, de quibus proximè fuerat locutus) vel intellectualibus multos quosdam gradus quisque esse concedat, aut ipsos, si possit, ostendat, eosque distinctos iuxta aliquem prouentum magis vel minus illustrium reuelationum. Et paucis interiectis: Sed quot, & quanta singulorum generum sint differentia, vt in vnoquoque aliud alio gradatim superetur, ignorare me fateor. Et libro contra Priscillianistas ad Horosium cap. 11. Esse itaque sedes, dominationes, principatus, potestates in caelestibus apparatibus firmissime credo, & differre inter se aliquid, indubitata fide teneo. Sed, quò me contemnas, quem magnum putas esse Doctorem, quamam ista sint, & quid inter se differant, nescio. Nec ea (anè ignorancia periclitari me puto, sicuti inobedientia, si Domini praecepta neglexero. Damascenus quoque 2. lib. fidei Orthodoxae ca. 3. Sine angeli, inquit, aequales secundum substantiam sint, siue abinuiam discrimen sortiti, nescimus: solus autem, qui fecit ipsos, Deus scit, huius omnia nouit.

Licet autem hac de re nihil sit certum, vt Augustinus & Damascenus dicunt, quia ex Scripturis sanctis nihil certi colligitur & rationibus naturalibus id sufficienter inuestigare non possumus, nihilominus multi Patres innuere videntur, omnes angelos esse eiusdem speciei. Et in primis idem Augustinus in Enchirid. cap. 29. sic scribit. Quia tota natura humana perierat, eò quod tota in protoplasto obnoxia fuerit peccato originali, oportuit hominem reparari: non verò fuisse eandem rationem necessitatis in angelis, eò quod non tota natura angelorum corruerit. Quo in loco sentire videtur, omnes angelos esse eiusdem speciei, indecensque reputat totam aliquam speciem intellectualem frustrari vltimo fine, ad quem condita est: quod tamen sequitur ex opinione asserendum nullos duos angelos esse eiusdem speciei. Deinde Gregorius Nyssenus in libr. de creatione hominis c. 18. affirmat, infinita angelorum millia consistere in eadem essentia: quibus verbis satis aperte docet, omnes angelos esse eiusdem speciei.

Molina in D. Thom.

A Gregorius item Nazianzenus in oratione in laudem virginittatis, Omnes, inquit, inter se miro iuncti concordia nexu, idem quisque sibi, natura est omnibus vna, vnaque mens, similique Dei rapiuntur amore. Athanasius in quaestionibus ad Antiochum, aut quicumque alius eorum autor: Sicut, inquit, angeli vnius speciei sunt, ita credimus de nostra natura. Et quaest. 8. sic loquitur: Substantia certe, vt hominum, sic & angelorum est vna. Vbi etiam addit Gregorium Nyssenum esse in eadem sententia. Basilius 3. lib. contra Eunomium: Angeli, inquit, omnes, vt appellationis vnius, sic eiusdem etiam sunt natura inter se. Et paulò post: Sicut inter angelos quidam officio, auctoritate, dignitate excedunt alios, & tamen omnes sunt eiusdem natura & essentia: ita Spiritus sanctus licet ordine originis sit tertius in gloriosissima Trinitate, est tamen eiusdem naturae cum Patre & Filio. Vnde post multa eo loco de inaequalitate angelorum, quoad officia, dignitatem, & auctoritatem subiungit. Quorsum haec oratio? Quod non omnino si quid ordine ac dignitate secundum, aut tertium est, id & naturam alteram habet. Nam Angelorum alius princeps, alius subditus, & tamen omnes Angeli natura sunt, & in dignitate quaedam diuersitates, in natura verò communitas est. Et stella stella praestat in gloria, & natura stellarum omnium vna est. Et mansiones multae apud Patrem, id est, dignitatum diuersitates, glorificationum verò vna natura est. Damascenus etiam in elementario (si tamen eius est opus) lib. 1. c. 7. scribit: Ea, quae sola indiuidua continent, speciei infimae vocari. Eiusmodi, inquit, sunt Angelus, equus, &c. Et Anselmus lib. 2. Cur Deus homo, c. 21. Omnes, inquit, Angeli sunt vnius naturae. Potest confirmari haec sententia, quoniam ex natura rei facilius soluetur amicitia inter eos, qui sunt eiusdem, quam diuersae naturae & speciei. Vnde Ecclesiast. 13. dicitur, Omne animal diligit sibi simile: cum ergo inter angelos beatos sit summa perfectissimisque amicitia & consensus, sit vt omnes angeli sint eiusdem speciei.

Sit nihilominus 2. conclusio in hoc articulo. Probabile est multos angelos de facto esse eiusdem speciei. Haec consonat testimoniis Patrum citatis, estque communior inter Doctores Scholasticos. Eam affirmant Alexander Alensis, D. Bonau. Scotus, Durandus, Marfilus, Gabriel, locis citatis, & plerique alij. Potestque confirmari, quia fieri potest vt sint multi angeli eiusdem speciei, vt ostensum est: cum ergo illos, sicut & homines, praecipue condiderit, vt eos sempiterna beatitudinis participes efficeret, incredibile sanè est in tam ingenti angelorum multitudine nullos duos angelos effecisse eiusdem speciei, cum tamen ad eundem finem tam multos homines eiusdem speciei procrearet. Nec vllum reputo absurdum, quòd angeli eiusdem speciei, non solum ad diuersos choros, sed etià ad diuersas hierarchias pro diuersitate meritum pertineant, quibusdem pro libertate sui arbitrij melius, quam alijs, cooperantibus cum gratia Dei: quippe cum, sicut mereri, & demereri, ita intensius, & remissius poterint operari, in variisque operibus se exercere, quorum quaedam ex suo obiecto essent meliora, magisque meritoria, quam alia. Confirmari verò id potest, quoniam ex hominibus, qui eiusdem sunt speciei, quidà pro libertate sui arbitrij operantur magis strenue, quam alij: eaque de causa assumuntur ad altiore gradum gloriae, quam alij: ergo idem esse potuit in Angelis eiusdem speciei: D. Thomas tamen arbitrat, Angelos, quò perfectiores in naturalibus, eò maiori conatu operatos fuisse, plusque meruisse, assumptisque esse ad altiore gradum gloriae: sed de hac re inferius.

Sacra cõclusio. Multos angelos de facto esse eiusdem speciei valde est probabile. Angeli eiusdem speciei ad diuersos choros, imò & hierarchias pertinere poterunt.

Z z Tertia

Angeli omnes eiusdem esse speciei multi patres innuunt.

*Tertia conclusio.
Non omnes
Angeli eiusdem
speciei quam sit
probabile.*

Tertia conclusio. Probabile est, non omnes Angelos esse eiusdem infimae speciei. Probatur primo, quia inter demones quidam videntur superiores, & potentiores aliis: id autem non videtur aliunde provenire, quam ex eo, quod sunt impares in naturalibus, pertinentque proinde ad diuersas species: imparitas namque in naturalibus in iis, in quibus non prouenit ex varia complexione, qua forma vnitri potest materiae, vt accidit in rebus materialibus corruptioni obnoxii, non videtur posse esse sine distinctione specifica in essentialibus: praesertim in substantiis indiuisibilibus, quae omni Physica compositione carent, quales sunt Angeli. Secundo, auctore Dionysio, Angeli quod superiores & perfectiores sunt, eod perpauciores & vniuersaliores species ipsis congenitas intelligunt, vt inferius videbimus, esse autem innatum & commensuratum intelligere per pauciores, aut plures species, & per vniuersaliores aut minus vniuersales, non aliunde potest euenire, quam ex diuersitate essentiali ac specifica in natura: ergo Angeli creati non omnes sunt vnius speciei infimae. Tertio, supra omnes species substantiales creatas potest Deus in infinitum creare alias substantiales perfectiores, vt fert communis sententia Doctorum: potestque probari, quia id non inuoluit contradictionem: durum autem videtur admittere posse dari substantiam, quae non sit intellectualis, ac liberi arbitrij, ac proinde, quae non sit ad imaginem & similitudinem Dei, & tamen sit perfectior substantia intellectuali libero arbitrio praedita, & ad imaginem & similitudinem Dei condita: & cum substantia spiritualis ac intellectualis perfectior sit corporali, vtique species illae substantiales superiores omnibus creatis, spirituales ac intellectuales erunt, atque adeo erunt Angeli: quo fit, vt sub natura angelica plures species contineri possint, quam vna: cum ergo verisimile non sit, in tanta multitudine Angelorum ad diuersas Hierarchias & choros pertinentium, Deum non creasse multas species, praesertim cum sub natura angelica in comune possint in infinitum species multiplicari: concluditur, vt sub natura angelica sint multae species de facto creatae. His accedit, ad pulchritudinem, ornatum, & perfectionem patriae ac curiae caelestis expedire, vt sint multae species Angelorum, cum sub vna natura angelica esse possint.

*Ad patrum
testimonia
qua innuunt
Angelos omnes
esse eiusdem
speciei.*

Ad testimonia Sanctorum, quae pro parte contraria sunt citata, dicendum est. Vel nomine, *natura, substantia, ac speciei Angelicae*, intellexisse eos naturam & speciem subalternam, non vero infimam: vel certe, eos Patres fuisse illius sententiae, praesertim cum multi ex illis crederent Angelos esse corporeos: cum qua sententia plus cohaeret assertio dicens omnes Angelos esse vnius speciei infimae. Ex testimonio vero Augustini solum colligitur, ex nulla specie infima Angelorum tot corruisse, vt non remanserint aliqui, in quibus species illa non frustraretur beatitudine, ad quam fuit condita. Ex aliis autem Augustini testimoniis constat Augustinum & Damascenum dubitasse, plusque propendisse Augustinum in eam sententiam, vt diceret, sub natura angelica esse aliquas species infimas.

Circa responsionem ad primum obserua: differentiam esse aliam naturam a genere posse intelligi duobus modis. Vno ita, vt sit distinctus gradus essentialis superadditus generi, ab eoque formaliter distinctus. Altero ita, vt sit alia natura, a qua emanet alia potentia, & aliud opus vitae. Primo modo semper differentia est alia natura a genere: non vero secundo modo. Quando ergo ait Diuus Thomas hoc loco, differentiam non semper esse aliam naturam a

A genere, intelligit secundo modo, & non primo. Quare vis solutionis D. Thomae haec est. Non quaecumque conueniunt in eadem natura secundo modo, hoc est, in ea re, a qua emanat eadem potentia & operatio vitae secundum speciem infimam, esse eiusdem speciei infimae: alioquin bruta omnia, vel saltem ea quae perfecta sunt, essent eiusdem speciei infimae, aut certe oporteret esse in eis aliam perfectionem formam, quam sensitivam, a qua scilicet emanaret alia potentia, aliudque opus vitae perfectius, quam sit sensitivum: vtrumque autem est aperte falsum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Angeli sint incorruptibiles.

*Angeli sui
per naturam
sunt incorruptibiles.*

CONCLUSIO est: Angeli suapte natura sunt incorruptibiles. Probatur primo, quia res subsistens non aliter corrumpitur, quam per expulsionem, seu separationem formae a materia, aut per separationem partis integrantis a parte integrantis (si sit sermo de corruptione impropria, qua totum aliquid desinit esse per separationem partis integrantis, vt lignum per diuisionem sui in duas medietates) sed angeli neque materiam habent, neque partes integrantes, eod quod sint formae simplices ac subsistentes: ergo corrumpi nequeunt suapte natura. Hanc rationem inuinit Genadius in libro de Ecclesiasticis dogmatibus ca. 13, in tertio tomo operum Augustini, dum inquit: *Immortales esse credimus intellectuales naturas, quia carne carent, nec habent quo cadant, vt resurrectione egeant post ruinationem necessaria.* Secundo, id, quod habet rationem primi subiecti & primae potentiae, non potest corrumpi, etiam in ipsismet rebus corruptioni obnoxii, vt de materia prima constat: quod enim est primum subiectum, nequit produci de aliquo, ac proinde solum produci potest de nihilo & per creationem, parique ratione solum potest desinere esse per annihilationem: cum nihil illius remanere possit: sed substantia Angeli est primum subiectum, & prima potentia in facto: ergo corrumpi nequit, neque aliter potest incipere esse, quam per creationem, aut desinere esse, quam per annihilationem Deo subtrahente influxum, quo ei esse de nihilo confert, eamque conseruat. Tertio, quod corrumpitur, corrumpitur in suum contrarium, aliquidque corrupti remanet: alioquin desinit illius esset annihilatio, & non corruptio: sed Angelo nihil est contrarium, neque est aliquid in eo, quod remanere possit ipso desinente: ergo Angelus suapte natura corrumpi nequit. Accedit in confirmationem huius conclusionis illud Dionysij 4. cap. de diuinis nominibus: *Intellectuales substantiae vitam habent sempiternam, & qua immutari non possunt, ab omni interitu, morte, materia, ortuque soluta ac libera.* Quaedam ex rationibus D. Thomae in hoc articulo breuitatis causa omitto: quoniam plus difficultatis in eis defendendis, quam vtilitatis & probabilitatis cerno. Caietanus tamen hoc loco, Ferrariensis 2. contra gentes, & alij eas conantur defendere.

F Nihilominus tamen impugnabit aliquis conclusionem haecenus probatam. In primis, opponendo illud 1. ad Timotheum 6. *Qui solus habet immortalitatem:* loquitur autem Paulus de Deo: ergo Angeli mortales sunt, atque adeo corrumpi possunt.

Deinde illud 6. Synodi in Epist. Sophronij, quae *Secunda* habetur actione 11. atque a Concilio. tamquam orthodoxa recepta est actio 13. *Intellectualia & immutabilia nullatenus quidem moriuntur, neque corrumpuntur.*